

2.

Moja godność jako człowieka (*homo sapiens*)

I. PROSPEKT WARTOŚCI

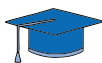
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój samoświadomości

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poznanie własnej godności i wartości

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Zrozumienie powołania wynikającego z otrzymanej godności człowieka

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Właściwością rozumu ludzkiego jest dociekanie istoty rzeczy, czyli dążenie do prawdy.
- Dzięki rozumowi człowiek działa w sposób świadomy i wolny.
- Godność indywidualna człowieka rozciąga się na wszystkich ludzi.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Odkrycie swej podmiotowości prowadzi do uznania podmiotowości innych.
- Spośród wszystkich stworzeń ziemskich, tylko człowiek potrafi przekroczyć siebie poprzez samoświadomość i autorefleksję.
- Rozum jest elementem konstytutywnym sumienia.

Zasady

- Uczę się odpowiedzialności za własne decyzje.
- Nie jestem biernym owocem ślepego przeznaczenia: sam mogę wybierać i kształtować swój los.
- Aby postępować dobrze, unikać zła, stale muszę odnawiać i pogłębiać wiedzę etyczno-moralną.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Dzięki władzy rozumu człowiek jest panem samego siebie.
- Człowiek stanowi część świata przyrody, przynależy do natury, jednak swoim rozumem ją przerasta.
- Rozum dany jest po to, by panować nad sobą i swoimi zmysłami.

Zasady

- Uświadamiam mojemu dziecku konsekwencje lekkomyślnych i nieprzemyślanych wyborów i decyzji.
- Uczę młodego człowieka rezygnacji z doraźnych przyjemności dla wyższych wartości.
- Rozmawiam z młodym człowiekiem o odpowiedzialnym podejściu do własnej seksualności.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Tylko człowiek zdobywa wiedzę nawet dla niej samej, choćby nie dostrzegał w niej bezpośredniej i doraźnej korzyści dla siebie.
- Człowiek, ze względu na swoją rozumną naturę stale się rozwija, udoskonala także zastany porządek rzeczy.

- Praca jest naturalną potrzebą człowieka.

Zasady

- Staram się zaciekawić uczniów danym tematem i pozostawiam im możliwość dalszego, samodzielnego dociekania.
- Kształtuję w uczniach umiejętności samodzielnego myślenia.
- Przypominam uczniom o konieczności stałej pracy nad sobą: ćwiczeniu intelektu, rozwoju osobowości i wiary.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Uczniowie mają za zadanie wyszukać filozoficzne podstawy wybranych systemów polityczno-społecznych. Celem tego studium jest przygotowanie odpowiedzi na pytanie: Jakie konsekwencje historyczne ma błędna koncepcja człowieka?

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczeń jest świadomy swego wyjątkowego miejsca pośród istot stworzonych, wie, że z tej godności płynie także zobowiązanie do życia na miarę swego człowieczeństwa. Nie wolno człowiekowi zniżać się do poziomu życia wegetatywnego. Młody człowiek potrafi twórczo korzystać z wiedzy zdobytej podczas edukacji szkolnej. Świadomość godności osoby zobowiązuje do patrzenia na innych ludzi z należnym szacunkiem i miłością.

1.10. ZAGROŻENIA

Brak wiedzy dotyczącej człowieka i podstawowego odniesienia wobec osoby jest przyczyną braku poszanowania drugiej osoby, agresywnych zachowań wobec niej, poniżania, przemocy itp. Przeszkodą w budowaniu relacji osobowych jest także nacisk propagandy kulturowo-medialnej, która każe upatrywać najwyższe źródło szczęścia i ludzkich pragnień w ulotnych doznaniach zmysłowych, silnych przeżyciach emocjonalnych i uczuciowych wrażeniach. Pozbawienie rozumu kierowniczej roli nad emocjami skazuje człowieka na działania nieprzemyślane, manipulacyjne, pozbawione odpowiedzialności.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Godność człowieka jest wartością szczególną. To poczucie własnej wartości i szacunek dla samego siebie. To także szacunek dla innej osoby ludzkiej, bo przecież nie można szanować samego siebie, nie szanując innego człowieka. Wszak już w starożytności Arystoteles uważał poczucie godności za cnotę.

Pojęcie godności odnajdziemy w dokumentach prawa, w polskiej Konstytucji, w prawie Unii Europejskiej, ale także w nauczaniu Kościoła. Poczynając od Soboru Watykańskiego II, godność człowieka uznano za fundament prawa kanonicznego. Godność ludzka dotyczy każdego człowieka, bez wyjątku. I nie ma tu rozróżnienia na płeć, wykonywany zawód czy też wyznawaną religię. Powinniśmy o tym pamiętać.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Ostatnia książka Jana Pawła II zawiera w sobie zbiór filozoficznych i historycznych refleksji. Porusza takie zagadnienia, jak demokracja, wolność, prawo, a także godność człowieka. Wspomnienia papieża dotyczą dziejów Polski w odniesieniu do dziejów świata.

Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Spółeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2005, s. 111-112.

Europejskie oświecenie zaowocowało nie tylko okrucieństwami rewolucji francuskiej; przyniosło również dobre owoce, jak idee wolności, równości i braterstwa, które – jak wiadomo – są zakorzenione w Ewangelii. Choć idee te głoszone w oderwaniu od niej, to jednak same mówiły o swym pochodzeniu. W ten sposób francuskie oświecenie przygotowało grunt pod lepsze zrozumienie praw człowieka. W rzeczywistości sama rewolucja na różne sposoby pogwałciła te prawa. Jednak wysiłki na rzecz skutecznego uznania praw człowieka zaczęły odtąd przybierać na mocy, wbrew feudalnym tradycjom. Trzeba wszakże podkreślić, że te prawa były już znane, ponieważ są zakorzenione w naturze człowieka, stworzonej przez Boga na Jego obraz i jako takie głoszone w Piśmie Świętym od pierwszych stron Księgi Rodzaju. Odwołuje się do nich często sam Chrystus, który w Ewangelii stwierdza między innymi, że „to szabat został ustanowiony dla człowieka, a nie człowiek dla szabatu” (Mk 2,27). W tych słowach wyjaśnia autorytatywnie, że godność człowieka jest najważniejsza, wskazując ostatecznie na Boże źródło jego praw.

Jan Paweł II w przytoczonym cytacie daje nam jasną wskazówkę, gdzie odnajdziemy informacje na temat godności człowieka i wskazuje, że to właśnie godność ludzka jest najważniejsza. Ukazuje nam także, na przykładzie rewolucji francuskiej, jak łatwo można pomylić się w ocenie godności.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Człowiek jest podmiotem pośród świata przedmiotów dlatego, że jest zdolny poznawczo obiektywizować wszystko, co go otacza. Dlatego, że przez swój umysł zwrócony jest „z natury” ku prawdzie. W prawdzie zawiera się źródło transcendencji człowieka wobec wszechświata, w którym żyje. Właśnie poprzez refleksję nad własnym poznaniem człowiek objawia się samemu sobie jako jedyne jestestwo pośród świata, które widzi „od wewnątrz”, związane poznana prawdą – związane, a więc także zobowiązane do jej uznania, w razie potrzeby także aktami wolnego wyboru, aktami świadectwa na rzecz prawdy. Jest to uzdolnienie do przekraczania siebie w prawdzie.

Jan Paweł II, *Jakie są perspektywy tego pokolenia?*, Przemówienie w auli Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin, 9.06.1987, „L'Osservatore Romano” 1987, nr 5, s. 11-12.

Chrześcijaństwo od samego początku chciało przemawiać głosem rozumu i – by tak rzec – zmuszać rozum do pracy, przywrócić go jemu samemu, obdarzając słaby rozum wewnętrzną siłą. Jestem przekonany, że podstawową funkcją wiary jest wzbogacanie rozumu pewną nową siłą, która pozwala dostrzegać to, co on sam przeczuwa, ale z trudnością, ponieważ zewnętrzne uwarunkowania zaciemniają jego spojrzenie. W przeszłości prawo naturalne i naturalne prawo moralne pozwalały znajdować wspólną płaszczyznę pomiędzy różnymi prądami myślenia, agnostycyzmu nie wyłączając. Dzięki temu chrześcijaństwo, oświecone siłami wiary, mogło podjąć racjonalny dialog z innymi przekonaniem. Niestety, niemal zanikła ta wizja naturalnego prawa moralnego wpisanego w sam rozum. Już się jej nie uznaje. Niemniej ma ona fundamentalne znaczenie. Jeśli wielkie wartości moralne byłyby tylko subiektywne, to w jaki sposób moglibyśmy dojść do porozumienia w zasadniczych kwestiach? Dziś niebezpieczeństwo polega na tym, że rozum zostaje sprowadzony wyłącznie do pewnej techniki myślenia, do owoców nauk doświadczalnych [...].

J. Ratzinger, *Chrześcijaństwo jest drogą, którą winniśmy podążać także pod prąd!*, rozm. przepr. M. Lehnert, B. Łoziński, M. Przeciszewski (KAI), [online:] <http://www.niedziela.pl/artukul/1491/Chrześcijanstwo-jest-droga-ktora-winniśmy> [dostęp: 12.04.2021].

1 J 5,20.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

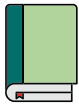
Wiemy także, iż Syn Boży przyszedł i obdarzył nas zdolnością umysłu, tak iż poznajemy Prawdziwego. Jesteśmy w prawdziwym Bogu, w Synu Jego, Jezusie Chrystusie. On zaś jest prawdziwym Bogiem i Życiem wiecznym.

KKK 1705-1706;
por. 36-41; 47; 1711.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Człowiek, dzięki duszy oraz duchowym władzom rozumu i woli, jest obdarzony wolnością, szczególnym znakiem obrazu Bożego. Za pośrednictwem rozumu człowiek poznaje głos Boga, który przynagla go do czynienia dobra, a unikania zła. Każdy człowiek jest zobowiązany do kierowania się tym prawem, które rozbrzmiewa w sumieniu i które wypełnia się w miłości Boga i bliźniego. Życie moralne świadczy o godności osoby.

IV. LITERATURA

- Heller M., *Moralność myślenia*, Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej, Tarnów 1993.
- Heller M., *Wszelchświat i Słowo*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 1994.
- Jan Paweł II, *Encyklika Fides et ratio*, Dom Wydawniczy Rafael, Kraków 2013.
- Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2005.
- Jan Paweł II, *Jakie są perspektywy tego pokolenia?, Przemówienie w auli Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, Lublin, 9.06.1987, „L'Osservatore Romano” 1987, nr 5, s. 11-12.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Krawczyk R., *Kim jest człowiek w świetle Biblii*, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Warszawa 1998.
- Paczos K., *Zwierzę rozumne*, wyd. Stowarzyszenie Ichitis, Gdańsk 2004.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.

Ratzinger J., *Chrześcijaństwo jest drogą, którą winniśmy podążać także pod prąd!*, rozm. przepr. M. Lehnert, B. Łoziński, M. Przeciszewski (KAI), [online:] <http://www.niedziela.pl/artukul/1491/Chrzescijanstwo-jest-droga-ktora-winnismy> [dostęp: 12.04.2021].

Styczeń T., *Rozum i wiara wobec pytania: Kim jestem?*, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2001.

Swieżawski S., *Rozum i tajemnica*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 1960.

Wiara i rozum. Refleksje nad encykliką Jana Pawła II «Fides et ratio», red. G. Witaszek, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1999.

